

RETTIGHEDER UNDER PRES

LÆRERVEJLEDNING

UDSKOLING

INDHOLD

Introduktion	3
Materialets dele	3
Tidsforbrug	4
Tilrettelæggelse og forberedelse	4
Fag	5
Overordnede læringsmål	5

OPVARMNINGSØVELSER

WTF?! – Provoker dine elever	6
Hvad er menneskerettigheder for noget?	7

INTRO TIL OVERORDNET TEMA: MENNESKERETTIGHEDER UNDER PRES 9

TEMA: YTRINGSFRIHED OG FAKE NEWS

Opvarmningsøvelse – hvad er sandheden?	10
Når sandheden bliver fordrejet	11
Hvad er fake news?	12
Rettigheder under pres i Ukraine, Belarus og Moldova	13
- Censur og kildekritik	
- Videoer med unge	
- Scenariebaseret dilemma om fake news	
Russere i Danmark	16
Rollespil: Putin vs. Mette Frederiksen	17
Opsamling	18

RETTIGHEDER UNDER PRES

Materialet består af denne lærervejledning, hjemmesiden amnesty.dk/udskoling med faktaark, videoer og links til scenariebaseret dilemma.

Materialet er målrettet udskolingen.
Materialet er gratis.
Redaktionen er afsluttet juni 2023.

Redaktion: Michel Banz (ansv.), Karen Garly Andersen, Anne Marie Thirup Christiansen (skribent og pædagogisk konsulent) og Lene Vendelbo/*vendelbokommunikation.dk* (red.)

Layout: Tina Schembecker
/eye-on-you.com

Amnesty International
Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65
E-mail: skoleservice@amnesty.dk

TEMA: DISKRIMINATION OG LGBTI+

Opvarmningsøvelser	19
- Tag temperaturen	
- Spørg mig om hvad som helst	
Hvad sker der i Polen?	22
Scenariebaseret dilemma om LGBTI+ i Polen	22
Tryghed vs. utryghed	24

EVALUERING AF HELE FORLØBET 27

ARBEJDSARK OG BILAG

ARBEJDSARK 1: Når sandheden bliver fordrejet – en konspirationsteori.....	28
ARBEJDSARK 2: Internettet er lukket ned.....	29
ARBEJDSARK 3: Projekt TikTok	30
ARBEJDSARK 4: Styr på kilder og pointer	31
ARBEJDSARK 5: Russere i Danmark	32
ARBEJDSARK 6: Hvad vil du spørge mig om?	33
ARBEJDSARK 7: Homofobi i Polen	34
ARBEJDSARK 8: Hvad sker der i Polen?	35
ARBEJDSARK 9: Tryghed vs. utryghed for LGBTI+personer.....	36
ARBEJDSARK 10: Evaluering.....	37
BILAG 1: Visuel oversigt over scenariet 'Ytringsfrihed og fake news'.....	38
BILAG 2: Visuel oversigt over scenariet 'Diskrimination og LGBTI+'.....	39

INTRODUKTION

KÆRE LÆRER

Denne lærervejledning kan bruges i sin helhed, eller du kan udvælge dele. Forløbet er tværfagligt og målrettet fagene dansk, samfundsfag, geografi, historie samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Centralt i materialet står menneskerettighederne anti-diskrimination og ytringsfrihed. I materialet er der fokus på Østeuropa, hvor rettigheder er under ekstra pres – blandt andet som konsekvens af krigen i Ukraine.

Fem danske unge mellem 17 og 18 år har været i Østeuropa, hvor de har mødt andre unge og taget temperaturen på ytringsfrihed, fake news og diskrimination af LGBTI+personer. Det fortæller de om i videoer.

Ønsker du baggrundsviden om de tematikker og de fem lande, som materialet handler om, Ukraine, Moldova, Polen, Rusland og Belarus, er der et faktaark, du kan orientere dig i: amnesty.dk/faktaark

MATERIALETS DELE

- **Videointerview med fem danske unge:** De har været i Polen og Moldova og mødt unge, der har fortalt dem om fake news og diskrimination af LGBTI+personer i deres hjemlande.
- **To scenariebaserede dilemmaer:** Her kan du sammen med dine elever enten tage til Polen på studietur og lande i dilemmaer knyttet til LGBTI+ eller tage på ferie i en virkelighed præget af fake news. Scenarierne er fiktive, men bygget på virkeligheden.
- **Videointerview med Astralis-spiller:** Lukas Rossander (Glav1e), der fortæller om, hvordan man kan bekæmpe hadtale som homofobi, når man gamer.
- **Videointerview med fire unge forkæmpere for menneskerettigheder:** De unge fortæller om LGBTI+venlige skoler i Polen, om at være nødt til at flygte fra diktaturet i Belarus, om hvordan det er at bo i et land, hvor store medier bringer fake news om krigen i Ukraine, samt om at være tvunget til at leve en ungdom i eksil.
- **Lærervejledning (pdf):** Den, du sidder med i hånden. Den er tværfaglig.
- **Faktaark:** Oversigt med fakta knyttet til materialet: amnesty.dk/faktaark

TIDSFORBRUG

Du kan arbejde med hele forløbet. Det vil ca. strække sig over 15-22 lektioner a 45 minutter. Du kan også vælge kun at arbejde med temaet 'ytringsfrihed og fake news'. Det strækker sig over 9-12 lektioner. Eller du kan vælge kun at arbejde med temaet 'diskrimination og LGBTI+'. Det strækker sig over 5-7 lektioner.

TILRETTELÆGGELSE OG FORBEREDELSE

- Der er udviklet et digitalt scenariebaseret dilemma til begge tematikker. Det er en god idé at sætte en halv times tid af til at sætte sig ind i det inden undervisningen. Spillet er bygget op over Dilemma Based Learning (DiBL). Du kan se en generel intro til DiBL her: vimeo.com/678779324 (1.20 min.). Det er også en god idé at prøve dilemmaet af selv inden. Vær opmærksom på, at du i testen både skal agere elev og lærer. Dvs. du skal scanne koden på din telefon som elev og sørge for at facilitere fremdriften via din pc. Find link og info om dilemma på **side 15** og **22**.

- Hvis I laver opvarmningsøvelsen til forløbet i fake news, er det en fordel at forberede dette inden: Lav en falsk artikel vha. x-ray-goggles.mouse.org/ (NB: Store aviser som BT og Ekstra Bladet har spærret for ændringer af deres sider, brug fx JyskeVestkysten). Du kan fx bruge disse rubrikker/underrubrikker:

► **Ny lov: Skoledage forlænges i folkeskolen**

Folketinget har vedtaget en ny lov om, at alle folkeskoleelever skal gå i skole hver dag fra klokken 8 til 16:30 for at få et større udbytte af undervisningen.

► **Ny lov: Internettet skal slukkes på alle skoler**

Folketinget har vedtaget en ny lov, der gør, at alle folkeskoler skal slukke for internettet hver dag fra klokken 8 til 16. Lærerne kan dog stadig bruge nettet, som de vil.

FAG

Materialet retter sig mod undervisningen i udskolingen. Det er oplagt at bruge tværfagligt i følgende fag:

- Samfundsfag
- Historie
- Dansk
- Engelsk
- Geografi
- Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

- Eleven opnår viden om menneskerettighederne, samt hvordan menneskerettigheder er under pres i disse østeuropæiske lande: Polen, Ukraine, Belarus, Moldova og Rusland.
- Eleven bliver bevidst om sin egen rolle i forhold til menneskerettighederne og kan få øje på rettigheder i sit eget liv.
- Eleven opnår viden om og kan diskutere, hvordan alle har ret til menneskerettigheder uden forskelsbehandling.
- Eleven kan med afsæt i materialet diskutere sammenhængen mellem diskrimination og menneskerettigheder.
- Eleven opnår viden om og reflekterer over diskrimination af LGBTI+personer i Polen og i Danmark.
- Eleven kan diskutere, analysere og reflektere over konsekvenserne af fake news, disinformation og misinformation.

DU KAN VÆLGE EN ELLER BEGGE OPVARMNINGSØVELSER

WTF?! – PROVOKER DINE ELEVER

Varighed: 5-10 min.

Formål: At eleverne via en usand fortælling mærker følelsen af uretfærdighed på egen krop.

Fag: Samfundsfag samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

SÅDAN GØR DU: Fortæl klassen, at du har fået besked fra skolelederen om, at det fra i dag er lig med ekstra lektier og eftersidning, hvis man kommer for sent om morgenen eller bruger sin mobil, når den ikke må være fremme. Det gælder også, hvis man “blot” er 3-5 min. forsinket, eller hvis man “kun” lige skulle tjekke, hvad klokken er. Nu skal der simpelthen strammes gevaldigt op! Videre kommer man på en særlig ‘sort liste’, hvis man har tænkt sig at brokke sig over det, og de voksne har fået tilladelse til at straffe elever, der bliver vrede, ved at placere dem i et hjørne af klasselokalet med ryggen til de andre (ganske kort). Hver overtrædelse giver en anmærkning, hvor skolelederen får retten til at bestemme graden af straf i form af ekstra lektier og/eller eftersidninger efter tre anmærkninger. Eleverne skal ikke vide, at dette er en del af øvelsen, før der samles op på øvelsen i slutningen af timen.

NB:

IKKE EN ØVELSE FOR ALLE KLASSE

Vær opmærksom på, om der er elever, der bliver vrede eller kede af det for alvor. Du skal være klar til at stoppe, mens legen er god, og ikke nødvendigvis trække den længere ud, end til du har opnået det, du vil med øvelsen.

I debriefingen er det meget vigtigt at sikre, at eleverne ikke sidder tilbage og føler, at de er blevet holdt for nar, men at der er en dybere mening med øvelsen. Det er også vigtigt at vise respekt for de elever, der har reageret, ved at anerkende, at det, at de faktisk reagerer, er en positiv ting. Hvis ikke man gør det, kan de, der har reageret, sidde og føle sig meget flove, og det er ikke hensigten med sådan en øvelse.

Registrer elevernes reaktioner (du kan evt. på forhånd lave en aftale med 1-2 elever, som du ved kan ‘tåle mosten’ og straffe dem foran klassen ved at placere dem med ryggen til de andre i hver sit hjørne af klasselokalet).

Når eleverne har haft tid til at reagere, giver du klassen fripas til at tilkendegive deres holdninger, uden at det får konsekvenser. Hvad mener de om disse nye regler? Måden at indføre dem på? Måden at straffe dem på?

Derefter fortæller du dem, at man selvfølgelig skal møde til tiden og overholde mobilreglerne. MEN at dette var et eksperiment. Bed dem reflektere over pointen med eksperimentet. Hvordan føltes det i kroppen? Hvordan føles det, når noget er totalt uretfærdigt og måske endda grænseoverskridende? Overfør nu dette til menneskerettighederne og lande, der bliver styret udemokratisk på totalitær vis.

HVAD ER MENNESKERETTIGHEDER FOR NOGET?

Tidsforbrug: Del 1: 15 min., del 2: 20 min. og del 3: 15 min.

Fag: Samfundsfag, historie samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Formål: At eleverne bliver klædt på til temaet og bliver opmærksomme på, hvad menneskerettigheder er, inden de går i gang med forløbet.

SÅDAN GØR DU:

DEL 1: Saml eleverne på gulvet, og del dem ind i en inder- og ydercirkel, så alle har en samtalemakker. Lad dem kort brainstorme over følgende spørgsmål med en eller flere makker. Når du siger 'skift', tager alle i ydercirklen et skridt til højre.

- Kender du det med, at du er blevet uretfærdigt behandlet? Hvorfor følte du dig uretfærdigt behandlet? Kan du huske, hvilke følelser der opstod inde i dig?
- Tænk over en situation, hvor du eller en anden person har stået op for dine egne eller andres rettigheder: Hvad skete der, hvilke udfordringer var der, og var der tale om 'mod'? Hvad fik dig til at reagere og hvorfor?
- Hvad er 'menneskerettighederne' for noget?
- Hvilke rettigheder burde (alle) mennesker have?
- Hvilke menneskerettigheder kan du få øje på i dit eget liv og hverdag? Hvornår er menneskerettighederne vigtige i din egen hverdag?

Mens I stadig alle er 'ude på gulvet', samler I kort op på hinandens svar i plenum. Placer jer derefter i en rundkreds, og drøft følgende spørgsmål med hinanden i fællesskab:

- Hvad er rettigheder for noget?
- Er der forskel på rettigheder og privilegier?
- Kan I komme i tanke om rettigheder, som er eller bør være ukrænkelige?
- Hvornår eller i hvilke situationer har I brugt jeres rettigheder i dag?
- Har I nogensinde oplevet at få jeres rettigheder krænket?
- Hvad er menneskerettighederne for noget? Og hvordan opstod de?
- Vi skal i forløbet bl.a. møde en menneskerettighedsaktivist fra Ukraine. På hvilken måde, tror I, at menneskerettighederne er under pres i Ukraine?

DEL 2: Se denne video om menneskerettigheder: vimeo.com/629827312 (2.33 min., speak på svensk, men med danske tekster) og lad eleverne diskutere videoens indhold med en sidemakker:

1. Hvilke informationer får vi?
2. Hvad ved vi nu om menneskerettighederne?
3. Hvilke menneskerettigheder kan I komme i tanke om?

Derefter kan I overveje i fællesskab at læse følgende artikel: "Menneskerettighederne gennemsyrrer din hverdag mere, end du tænker over": videnskab.dk/kultur-samfund/menneskerettighederne-gennemsyrrer-din-hverdag-mere-end-du-taenker-over/
 Forklar eleverne, at FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder består af 30 artikler. Dem kan I se i en forenklet version her: amnesty.dk/vores-arbejde/hvad-er-menneskerettigheder/.

RETTIGHEDER UNDER PRES

Tidsforbrug: 20 min.

Fag: Samfundsfag og historie.

Formål:

- At eleverne opnår viden om menneskerettigheder under pres i Østeuropa.
- At eleverne stifter bekendtskab med begrebet 'aktivist' i videomøder med unge østeuropæiske aktivister.

SÅDAN GØR DU: Menneskerettigheder kan være en abstrakt størrelse, når man ikke har prøvet at få dem udfordret eller taget fra sig. Dog er menneskerettighederne under et stort pres mange steder i verden. Præsenter eleverne for emnet 'Rettigheder under pres' "herhjemme" i Europa. Eleverne skal nu ganske kort møde tre unge fra Ukraine, Polen og Belarus. Se de tre korte videointerview (ca. 2 min. hver) på [amnesty.dk/videoer](https://www.amnesty.dk/videoer) I videoerne møder du:

- Sonia, menneskerettighedsaktivist fra Belarus. Fokus er på knægtelse af ytringsfrihed.
- Daryna, menneskerettighedsaktivist fra Ukraine. Fokus er på krigen i Ukraine og at leve i eksil.
- Dominik, menneskerettighedsaktivist fra Polen. Fokus er på LGBTI+venlige skoler.

Saml dernæst kort op i plenum:

- Hvad vil det sige at være en aktivist? Kender du til nogen kendte aktivister?
- Hvad fortæller Sonia fra Belarus? Hvad gjorde særligt indtryk på jer?
- Hvad fortæller Daryna fra Ukraine? Hvad gjorde særligt indtryk på jer?
- Hvad fortæller Dominik fra Polen? Hvad gjorde særligt indtryk på jer?
- Hvordan hænger deres fortællinger sammen med menneskerettighederne?

Gå evt. ind på denne hjemmeside, hvor der er en oversigt over menneskerettigheds-situationen opgjort i 2023: ourworldindata.org/grapher/human-rights-vdem. Kortet er lavet ved, at man bl.a. har undersøgt: Er der tortur i landet? Bliver folk myrdet, fordi de stemmer på et bestemt parti? Bliver folk udsat for tvangsarbejde? Kan folk tro på, hvad de vil? Sige, hvad de vil? Rejse hen, hvor de vil?

Menneskerettigheder udvikler sig hele tiden. I kan trække i barren nederst for at se udviklingen over tid.

TEMA

YTRINGSFRIHED OG FAKE NEWS

TEMA: YTRINGSFRIHED OG FAKE NEWS

Fag: Dansk, samfundsfag og engelsk.

Formål:

- At eleverne opnår viden om begreberne fake news, dis- og misinformation.
- At eleverne kan diskutere og reflektere over konsekvenserne af usande informationer.
- At eleverne kan løse opgaver med en kildekritisk tilgang.
- At eleverne opnår viden om og kan diskutere, hvilke konsekvenser russisk brug af fake news og disinformation har for unge i Moldova og Ukraine.

OPVARMINGSØVELSE – HVAD ER SANDHEDEN?

Tidsforbrug: 20 min.

Fag: Dansk og samfundsfag.

Formål: At eleverne vha. af en konkret 'falsk nyhed' opnår viden om nødvendigheden af kildekritik.

SÅDAN GØR DU: Som en opvarmning til emnet skal eleverne til at begynde med udsættes for disinformation i form af en falsk nyhed, der handler direkte om dem. Brug den artikel, du allerede har produceret vha. x-ray-goggles.mouse.org (se **side 4**).

Efter I sammen har læst rubrikken og underrubrikken, kan du spørge ind til:

- Hvad tænker I umiddelbart om denne nyhed?
- Hvorfor tror I, at politikerne har besluttet sig for dette?
- Hvordan kan I egentlig være sikre på, at det, I lige har læst, er sandheden?

Afslør da for klassen, at nyheden IKKE er sand. Lad dem følge linket og undersøge, hvorfor kilden ikke er til at regne med. Tal afslutningsvis om, hvilke gode råd de kender til kildekritik.

KILDER PÅ INTERNETTET – SÅDAN KAN DU VÆRE KILDEKRITISK

1. Fremgår det tydeligt, hvem der har skrevet det?
2. Er vedkommende kvalificeret til at skrive om emnet?
3. Fremgår det tydeligt, hvornår siden er oprettet?
4. Er siden objektiv, dvs. uden stærke holdninger og meningstilkendegivelser?
5. Er siden fri for klare politiske, ideologiske, kommercielle tilhørsforhold?
6. Går siden i dybden med emnet?
7. Bidrager siden med relevante oplysninger i forhold til dine andre kilder?
8. Er sidens links kommenterede, og er de relevante i forhold til sidens indhold?

Hvis du kan svare nej til flere end to af disse spørgsmål, kan du overveje at frasortere kilden. Anvendelsen af kilden kan være problematisk.

Kilde: Emu.dk

NÅR SANDHEDEN BLIVER FORDREJET

Tidsforbrug: 30 min.

Fag: Dansk, engelsk og samfundsfag.

Arbejdsark: 1.

Formål: At eleverne gennem sagen om en amerikansk konspirationsteoretiker kan diskutere konsekvenserne af bevidst brug af fake news.

Kort om sagen: Den amerikanske højreorienterede radiovært Alex Jones blev i 2022 dømt til at betale erstatning, fordi han i sit radioprogram er kommet med falske påstande om, at skoleskyderiet på Sandy Hooks Elementary School var et orkestreret fupnummer og en konspiration mod den amerikanske våbenlobby.

SÅDAN GØR DU: Udlever **arbejdsark 1**, og del eleverne ud i makkerpar. Eleverne læser sammen med en makker følgende korte nyhedsartikel om skoleskyderiet i 2012, hvor 26 mennesker – heraf 20 børn i alderen seks til syv år – blev dræbt i USA: dr.dk/nyheder/udland/skyderi-paa-folkeskole-i-connecticut-27-er-draebt. Bed dem om kort at notere, hvad artiklen handler om.

Sæt dernæst kort eleverne ind i sagen om Alex Jones, og bed dem lave en internetsøgning på ham. Lad dem bl.a. undersøge følgende kilde (på engelsk): nytimes.com/2022/09/22/us/politics/heres-what-jones-has-said-about-sandy-hook.html og kom også ind på de konsekvenser, som Alex Jones' fordrejning af sandheden fik for ham i 2022: nyheder.tv2.dk/udland/2022-08-05-alex-jones-skal-betale-millionerstatning-for-falske-pastande

OM YTRINGSFRIHED

For at leve i et funktionelt, demokratisk samfund er det afgørende, at vi har mulighed for at ytre os – også med negativ kritik – af det samfund, vi lever i. Hvis vi ikke må kritisere samfundet og de forhold, vi lever under, er det meget svært at forandre det. Det er en grundlæggende menneskerettighed, at enhver person har ret til at ytre sig frit på skrift og i tale. Enhver person har ret til at søge og modtage information og udtrykke sig, fx gennem tale, kunst og litteratur, uden andre personers eller myndigheders indblanding. Ytringsfrihed er primært indført som en beskyttelse af dem, der ellers ikke kan komme til orde, fordi de er uenige med magthaverne. Hensigten med rettigheden er ikke, at man frit kan håne eller undertrykke mindretal eller andre, som er diskrimineret eller ikke let kan komme til orde. Retten til at ytre sig frit medfører således også særlige forpligtelser og ansvar. Med vores ytringer kan vi risikere at ekskludere, forskelsbehandle, opfordre til had og krænke andre mennesker. Dette vil dog være i strid med retten til at være fri for diskrimination.

Saml kort op i plenum:

- Hvad fortæller den sag os?
- Hvilke konsekvenser får det for Alex Jones' fans og lyttere, at han deler usandheder på sine platforme?
- Hvilke konsekvenser tror I, at det har haft for de pårørende til de dræbte i massakren?
- Hvilke konsekvenser kan det have for et samfund, når kendte influencers deler fake news?

Alex Jones mente selv, at han gjorde brug af sin ytringsfrihed. Helt kort: Hvad er 'ytringsfrihed'? Og hvorfor tror du, at retten ikke gav ham medhold i dette?

HVAD ER FAKE NEWS?

Tidsforbrug: Del 1: 5-10 min., del 2: 25 min. og del 3: 25 min.

Fag: Dansk og samfundsfag.

Arbejdsark: 2, 3 og 4.

Formål:

- At eleverne opnår viden om nuancerne i begrebet fake news og kan skelne mellem fake news, disinformation og misinformation.
- At eleverne bliver opmærksomme på spredning af fake news, disinformation og misinformation på sociale medier.

FORSKELLEN PÅ FAKE NEWS, DIS- OG MISINFORMATION

- **Fake news:** Ligner rigtige nyheder bygget på fakta. Afsenderen forsøger at snyde læserne for at opnå økonomiske eller politiske fordele.
- **Disinformation:** Falsk information serveret som fakta. Formålet er at skabe harme eller økonomisk gevinst eller fremme politiske eller personlige dagsordener.
- **Misinformation:** Når personer uforvarende deler usande fakta. Det kan være noget, der ligner nyheder.

Kilder: Dansk Sprognævn og DMJX.

DEL 1: Hvad er fake news? Eleverne går sammen med en makker og diskuterer følgende:

- Hvem spreder fake news, og hvorfor?
- Spreder man altid fake news med vilje?
- Er der forskel på, hvem der spreder fake news?
- Hvornår kan fake news gå hen at blive ret problematisk, hvis ikke decideret farligt? Hvorfor?
- Er du nogensinde kommet til at dele noget, der viste sig ikke at være sandt?

Saml op på elevernes svar og refleksioner i fællesskab. Skab dernæst sammen et overblik over former for fake news på tavlen eller et smartboard:

- Er der en forskel på, om et regime eller en stat spreder falske nyheder vs. en influencer på sociale medier? Hvordan kan et land – fx Rusland – sprede usandheder?
- Kender du til lande, hvor medierne vinkler historier til en grad, hvor man kan argumentere for, at der er tale om fake news (fx USA, hvor privatejede medier som Fox News er blevet sagsøgt for at sprede usandheder. Læs mere her: dr.dk/nyheder/udland/analyse-i-usa-er-misininformation-blevet-en-god-forretning)
- Hvilket problem kan der være forbundet med algoritmer på sociale medier, når det kommer til spredning af mis- og disinformation?

DEL 2: Internettet er lukket. Spørg i plenum:

- Hvad nu, hvis vi lukkede for internettet?
- Hvor finder I jeres kilder?

Bed nu eleverne, i grupper a tre, om at svare på spørgsmålene på **arbejdsark 2** (hvis de kan). Det er forbudt at bruge computere eller telefoner. Hvor vil de gå hen, og hvem vil de

spørge? Udlever **arbejdsark 2**, som de har 15 min. til at løse. Saml klassen efter de 15 min., og saml op på deres miniundersøgelse:

- Har I kunnet finde svar?
- Hvordan fandt I dem?
- Hvilke (efter)tanker gør I jer efter denne øvelse?

DEL 3: Fake news og SoMe. Brainstorm kort over følgende i fællesskab:

- Hvilke sociale medier gør I brug af i klassen? Hvorfor?
- Hvad kan de forskellige sociale medier hver især?
- Er I her stødt på usandheder eller decideret falske historier?
- Hvordan ved I, om noget er sandt eller falsk på sociale medier?
- Hvordan ved I, hvilke konti og influencere I kan stole på?
- Hvordan vurderer I, om en konto eller en post er troværdig?

Udlever **arbejdsark 3**. Saml efterfølgende op på elevernes egenundersøgelser i klassen.

RETTIGHEDER UNDER PRES I UKRAINE, BELARUS OG MOLDOVA

Tidsforbrug: Del 1: 45-60 min., del 2: 30-45 min. og del 3: 30-60 min.*

Fag: Dansk, samfundsfag, geografi samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Bilag: 1.

Formål:

- At eleverne tilegner sig viden om den politiske situation i Ukraine, Belarus og i Moldova.
- At eleverne opnår viden om brugen af disinformation og fake news i Moldova og Rusland.
- At eleverne via dilemmaspørgsmål reflekterer over konsekvenserne af disinformation og fake news.

*Hvis I vælger at tage til Polen eller Litauen, vil I automatisk blive ført over i Moldova. Det vil gøre spilletiden længere.

SÅDAN GØR DU:

DEL 1 - CENSUR OG KILDEKRITIK: Saml klassen i plenum, og lad eleverne tale ind i, hvad de kender til Rusland og krigen i Ukraine. Lad først eleverne brainstorme parvis, og saml derefter op på deres viden i fællesskab. Mange af eleverne har sandsynligvis et relativt godt kendskab til situationen.

Du skal nu bevidst censurere den faktiske sandhed ved at slå ned på samtlige af deres svar ved ikke at acceptere dem som en sandhed. Eleverne må gerne føle sig forurettede og provokerede, men husk at stoppe, mens legen er god. Bliv ved med at ignorere deres argumenter og faktiske viden, indtil du spørger dem:

- Hvad gjorde jeg netop mod jer?
- Hvordan føles det ikke at blive lyttet til?
- Hvad vil det sige at censurere en sandhed og/eller virkelighed?
- Hvordan tror I, det føles at leve i et samfund, hvor man bliver udsat for censur og fake news?

Fortæl nu klassen, at de skal lave en solid research ved at finde kilder på nettet om, hvad der lige nu foregår i Rusland, Ukraine og Moldova. Det er naturligvis vigtigt, at eleverne

er kildekritiske og overvejer, hvor og hvordan de finder deres kilder (der kan gøres brug af interviews, artikler, DR's explainer-videoer osv.).

Del klassen ud i grupper a to til tre. Nogle af grupperne skal undersøge situationen i Rusland, andre Ukraine, og de sidste grupper skal undersøge, hvad der foregår i Moldova. Giv dem ca. 20 min. til at finde gode kilder, der grundigt kan informere dem om problematikkerne med fake news, disinformation og krig i disse lande. Klassen samles igen. Lad hver gruppe fortælle, hvad de er blevet klogere på, og suppler gerne selv.

Lav en afsluttende opsamling i klassen om kildekritik, propaganda og fake news. Lad eleverne i fællesskab diskutere, hvad det betyder, hvis intet af det, vi hører i medierne, giver os det fulde billede/at vi ikke kender sandheden.

Se evt. følgende video i fællesskab: dr.dk/drtv/se/explainer_-hvilke-loegne-fortaeller-russiske-statsmedier_308660 (8.07 min., kilde: DR Tid.)

I Rusland indførte man i 2022 en ny artikel i den russiske straffelov, som betyder, at en person i Rusland kan blive anholdt for at kritisere invasionen af Ukraine.

- Hvilke konsekvenser tror du, at det har for borgere i Rusland?
- Hvilke konsekvenser tror du, at det har for en befolkning, at de ikke har adgang til frie medier?
- Kan I komme i tanker om andre lande, der også har fuld statskontrol over medierne?
- Hvordan hænger adgangen til medier sammen med ytringsfrihed og et demokratisk samfund?

DEL 2 - VIDEOER MED UNGE: På Amnesty's hjemmeside amnesty.dk/videoer skal eleverne nu hver især eller med en makker gå ind og se en række videoer. Her skal de møde danske unge samt unge fra Belarus, Moldova og Ukraine. Find landene på fx Google Maps. Tal kort om, hvor de er placeret i forhold til hinanden, og opsummer, hvilke problematikker der gør sig gældende i disse europæiske lande. Orienter dig evt. her: amnesty.dk/faktaark

Udlever **arbejdsark 4**. Undervejs skal eleverne undersøge, hvem de interviewede er, hvor de kommer fra, og hvilke budskaber de har.

FAKTA: SITUATIONEN I MOLDOVA

Moldova er et af Europas fattigste lande. Befolkningen skrumper. De veluddannede rejser til EU. Landets siddende præsident er meget pro-vestlig og håber på snarligt medlemskab af EU. I foråret 2023 erklærede hun, at landets officielle sprog er rumænsk og ikke moldovisk. Det blev set som endnu et tegn på, at landet ønsker at være en del af Vesten. Sagen er nemlig, at moldovisk er det samme som rumænsk. Så det, præsidenten i realiteten proklamerede, var, at russisk ikke er landets officielle sprog. Landet er nemlig delt i en pro-vestlig og en pro-russisk del. Den forrige præsident var således pro-russisk.

Landet er ikke medlem af NATO, og med et meget lille militær er der blandt mange moldovere en udbredt frygt for, at hvis Putin gør alvor af sin trussel om at invadere landet som det næste efter Ukraine, kan Moldova intet stille op. I efteråret 2024 stemte moldoverne ja til, at landet skal fortsætte en proces mod at blive medlem af EU. Her blev den siddende EU-venlige præsident også genvalgt.

Saml afslutningsvis op i klassen. Del eleverne ud i to hold, og bed dem danne en yder- og indercirkel, så alle har en samtalemakker. Bed dem medbringe arbejdsarket. Lad eleverne diskutere, hvad de forskellige unge fortæller, og hvilke budskaber de har. Hver gang du siger 'skift makker', tager eleverne i ydercirklen et eller flere skridt til højre, så de møder en ny makker at tale med.

Tal afslutningsvis om:

- Var der noget, der overraskede jer?
- Hvad gjorde særligt indtryk på jer?
- Hvad ved I nu om situationen i Moldova?
- Hvad ved I nu om situationen i Belarus?

DEL 3 - SCENARIEBASERET DILEMMA OM FAKE NEWS: Du kan få dilemmaerne knyttet til fake news og disinformation helt ind under huden på dine elever ved at bruge den digitale platform DiBL (Dilemma Based Learning). Du kan (gen)læse en intro på **side 4**.

Teknisk set-up på 45 sek.:

1. Tilgå 'fake news og ytringsfrihed'-dilemmaet her: app.dibl.it/c/rwuhsmlxtfvzjqpcq via en computer tilsluttet smartboardet.

2. Tryk på 'start ny session'. Navngiv din klasse, og tryk 'start session'.

3. Bed dine elever om at finde deres telefoner frem og scanne QR-koden i hjørnet. Denne kan gøres større ved at klikke på QR-koden. Eleverne skal taste de fire ikoner som kode.

4. Når alle har tastet, klikker du på 'start' på din pc.

5. Nu er I i gang med dilemmaet. Vær opmærksom på, at eleverne skal svare på deres telefon og trykke send, før I kan spille videre.

I **bilag 1** kan du se en oversigt over hele dilemmaet.

SÅDAN GØR DU: Fortæl dine elever, at I skal i gang med at spille et et scenariebaseret dilemma, hvor I skal forestille jer, at jeres forældre er nogle typer, der tager lidt anderledes steder hen på ferie. Situationerne i dilemmaet har enten foregået i virkeligheden eller kunne foregå i virkeligheden. Fortæl også, at spillet ikke handler om at vinde, men om sammen at løse nogle svære dilemmaer. Eleverne kan enten spille alene eller i små grupper. Ofte vil det skabe gode diskussioner, hvis eleverne skal diskutere deres valg i små grupper og klikke på en fælles telefon. Du kan også vælge, at de skal spille det individuelt først og bagefter i grupper. Uanset hvad, så er deres svar anonyme. Undervejs vil det være oplagt at standse op og spørge ind til elevernes valg.

NB: Hvis der er stemmelighed undervejs, kan du klikke på et af valgene (indikeret ved >>). Så er det altså dig, der tager beslutningen om, hvilket svar I vælger.

Når I er færdige med at spille, vil vi i Amnesty være glade for, at eleverne besvarer evalueringsspørgsmålene. Herefter kan du samle op med disse spørgsmål:

- Hvordan har det været at træffe valgene?
- Hvilke valg var svære – var I i tvivl undervejs?
- Nu kender I spillet. Tænker I, at I ville svare anderledes, hvis vi spillede det igen?
- Hvordan tror I, det er at bo i det land, I har beskæftiget jer med (Moldova/Rusland/Belarus)?
- Hvis jeg nu fortæller jer, at alle eksemplerne i scenariet enten har foregået i virkeligheden eller kunne foregå i virkeligheden, hvad tænker I om det?

RUSSERE I DANMARK

Tidsforbrug: 45 min.

Fag: Dansk og samfundsfag.

Arbejdsark: 5.

Formål:

- At eleverne opnår viden om de konsekvenser, som Ruslands invasion af Ukraine har for russiske borgere både i Danmark og i Rusland.
- At eleverne kan reflektere over nuancerne i mediernes fremstilling af Ruslands krig mod Ukraine.

SÅDAN GØR DU: I denne opgave skal eleverne sætte sig ind i herboende russiske medborgeres situation og de ubehageligheder, som nogle dansk-russere oplever, selv om de ikke har noget at gøre med krigen.

Tal kort om: Er alle russere tilhængere af Putin? Hvilke konsekvenser mon krigen har for russiske borgere i og uden for Rusland?

Del eleverne ud i makkerpar, og udlever **arbejdsark 5**. Sammen skal de læse de to artikler og skrive stikord ned på arbejdsarket.

Saml derefter eleverne i to lange rækker, og lad de to rækker vende sig over for hinanden, så alle nu får en samtalemakker. Diskuter kort:

- Hvilke vigtige pointer fandt du i artikel 1? Hvad blev du klogere på? Var der noget, der overraskede dig?
- Hvilke vigtige pointer fandt du i artikel 2? Hvad blev du klogere på? Var der noget, der overraskede dig?
- Hvilke årsager kan der være til, at nogle danskere udsætter russere for ubehagelige udsagn?
- Hvad kan der gøres for at beskytte russiske medborgere i Danmark? Hvad mener du om dette?

ROLLESPIL: PUTIN VS. METTE FREDERIKSEN**Tidsforbrug:** 90 min.**Fag:** Dansk og samfundsfag.**Formål:**

- At eleverne tilegner sig viden om forskellene på en pro-russisk mediedækning af krigen vs. en pro-vestlig.
- At eleverne kan diskutere, hvilke konsekvenser indskrænkning af ytringsfriheden har for borgerne og medierne i Rusland.

VIDEN OM YTRINGSFRIHED I RUSLAND:

I marts 2022 blev der hasteforberedt en ny artikel i den russiske straffelov: "Offentlig formidling af kendt falsk information om den Russiske Føderations bevæbnede styrker". Med artiklen ville den russiske regering stoppe russere i at kritisere invasionen af Ukraine. Det blev nu ulovligt at omtale konflikten som 'krig' og 'russisk invasion', og artiklen har dermed begrænset russernes ytringsfrihed betydeligt. De russiske myndigheder slår hårdt ned på kritikere og demonstranter, og mange mennesker er allerede blevet tilbageholdt på baggrund af den nye artikel. En af dem er den russiske aktivist Aleksandra Skochilenko, der efter Ruslands invasion af Ukraine følte trang til at reagere. Den 31. marts 2022 erstattede hun derfor prisskiltene i et lokalt supermarked i St. Petersborg med små papirlapper. På papirlapperne var information om Ruslands bombninger af en teaterskole i Mariupol i Ukraine, hvor hundredvis af mennesker havde søgt tilflugt. Dagen efter blev Aleksandra anholdt af russisk politi og dømt efter den nye paragraf, og hun risikerer nu ti års fængsel.

Kilde: Amnesty.dk og nyheder.tv2.dk/udland/2022-12-01-nye-love-goer-det-svaert-for-russere-at-tale-om-krigen-i-ukraine

SÅDAN GØR DU: Klassen skal nu forberede og udføre et rollespil, hvor den ene halvdel skal forestille sig at dele nyheder ud fra et pro-russisk synspunkt, mens den anden halvdel deler nyheder ud fra et vestligt synspunkt.

- Halvdelen af klassen driver en pro-russisk tv-kanal, hvordan vil I fremstille krigen i Ukraine?
- Halvdelen af klassen driver en vestlig tv-kanal, hvordan vil I fremstille krigen?

Bed eleverne om at finde fakta og kilder om krigen i Ukraine. De skal lege 'dævlens advokat' og finde argumenter fra de forskellige parter – både vestlige og pro-russiske medier.

Herefter skal de bruge deres kilder til at fremføre 'deres' synspunkter i form af en tv-avis, hvor de dækker konflikten i Ukraine.

HJÆLP TIL KILDER:

- dr.dk/drtv/episode/explainer_-derfor-er-ukraine-vigtig-for-rusland_303209
- dr.dk/drtv/se/explainer_-hvordan-kan-rusland-true-maegtige-nato_297077
- aktalink.dk/emner/krigen-i-ukraine
- dr.dk/skole/dansk/mellemtrin/ultra-nyt-hvad-vil-rusland-i-ukraine-og-hvem-er-praesident-putin

EFTER rollespillet: Lav en afsluttende opsamling i klassen om kildekritik, propaganda og fake news.

- Hvordan adskilte 'mediedækningerne' sig fra hinanden?
- Hvad betyder det, hvis intet/kun dele af det, vi hører i medierne, giver os det fulde/sande billede af en situation?
- Findes der grænser for, hvad vi borgere kan, må og bør udtale os om?
- Hvad betyder det for almindelige borgere, når magthavere giver dem mundkurv på?
- Hvad er forskellen på forholdene i Danmark vs. Rusland, når det kommer til medier?
- Kan man altid stole på, at dækningen af en sag gennem danske medier er upartisk (dækkes nyheder altid kritisk på tværs af ideologiske, politiske og andre interesser?)

Overvej også at inddrage dette: Hvilke problematikker er der forbundet med at nå FN's verdensmål om kvalitetsuddannelse, hvis verden ikke kan blive enige om 'sandheden'? Hvorfor kan det være vigtigt, at skoler i hele verden har fokus på at lære elever om kildekritik og fake news? Se verdensmål 4 her: verdensmaalene.dk/maal/4

OPSAMLING

Tidsforbrug: 45 min.

Formål:

- At eleverne kan reflektere over, hvordan de fremadrettet kan begå sig kildekritisk på internettet og sociale medier.

SÅDAN GØR DU: I grupper a tre skal eleverne formulere gode råd til at være kildekritisk og bevidst om fake news og misinformation på internettet og sociale medier. Lav en kreativ og informativ planche og/eller moodboard, som kan vises for andre og evt. hænges op i klassen eller på gangen.

TEMA

DISKRIMINATION OG LGBTI+

TEMA: DISKRIMINATION OG LGBTI+

Fag: Dansk, samfundsfag, engelsk samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Formål:

- At eleverne opnår viden om artikel 2 i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder: Alle har ret til menneskerettigheder uden forskelsbehandling. Uanset hvem du er, hvor du er født, hvilket køn du har, og hvordan du ser ud, har du de samme rettigheder.
- At eleverne vha. normkritiske vurderingsøvelser reflekterer over diskrimination og syn på normer i samfundet, i klassen og i eget liv.
- At eleverne opnår viden om og reflekterer over diskrimination af LGBTI+personer i Polen og i Danmark.

Til læreren: I arbejdet med diskrimination er det vigtigt at være særlig opmærksom på følsomheden i samtalen og valget af ord. Det kan være en rigtig god idé at lave en social aftale med eleverne, hvor de i fællesskab laver spilleregler for et trygt og hensynsfuldt rum, hvor alle er opmærksomme på at passe på hinanden uanset meninger og holdninger. På den måde får eleverne ejerskab for selv at reflektere over, hvad der skaber et trygt rum for dem, og dermed medejerskab over processen. Vær generelt opmærksom på at være nysgerrig, åben og ikke-dømmende i samtalen med eleverne.

OPVARMNINGSØVELSER

Tidsforbrug: Del 1: 25-30 min., del 2: 15 min. og del 3: 25 min.

Fag: Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Arbejdsark: 6.

Formål:

- At eleverne vha. vurderingsøvelsen reflekterer over homofobi og syn på normer i klassen og eget liv.
- At eleverne reflekterer over diskrimination af LGBTI+personer.
- At eleverne reflekterer over konsekvenserne af diskriminerende sprog på internettet.

SÅDAN GØR DU:

DEL 1 – TAG TEMPERATUREN: Som introduktion til temaet 'diskrimination' skal eleverne i følgende toleranceøvelse forholde sig vurderende og reflekterende til spørgsmål om seksualitet, normer og LGBTI+personers sikkerhed.

Line of decision: Eleverne stiller sig op i et spektrum fra helt enig til helt uenig på baggrund af nedenstående udsagn. Efter hvert udsagn placerer de sig der, hvor de er mest enige eller uenige. Marker eventuelt linjen med fem punkter ved at lægge sedler ud med tal fra 1 ('helt enig') til 5 ('helt uenig').

Du læser ét dilemmafyldt udsagn højt ad gangen. Eleverne vurderer derefter for sig selv, om de er enige eller ej. De må gerne stille forståelsesspørgsmål til udsagnene. Når de har besluttet sig, stiller de sig i al stilhed hen til det punkt på linjen, der svarer til deres holdning. Under øvelsen er det fint, hvis der stilles opklarende spørgsmål. Det er også vigtigt at fortælle eleverne, at man selvfølgelig kan ændre mening eller ikke have lyst til at sige sin mening. På den måde holdes de ikke personligt ansvarlige for deres valg af ståsted. Du kan spørge ind til elevernes begrundelse efter hvert udsagn eller vælge at vente, til der er taget stilling til alle udsagn. Det er vigtigt at spørge ind med åbenhed og respekt – stil derfor altid åbne og undersøgende spørgsmål. Spørg ind til, om der er nogle, der har lyst til at uddybe deres valg – undgå at udpege bestemte personer.

Det er frugtbart at give plads til så mange forskellige forståelser af problematikken og bud på løsninger som muligt. Spørg for eksempel "Okay, det var en holdning – er der nogen grupper, der har tænkt helt anderledes om det her?" Suppler eventuelt med andre forståelser, når klassens opfattelser synes udtømt. Det er tilladt for eleverne at skifte plads under argumentationsrunden, hvis andre i klassen kommer med gode argumenter, som betyder, at man ændrer holdning til dilemmaet.

Udsagnene:

- Jeg kan godt lide at få tidligt fri fra skole.
- I min klasse er det vigtigt, at man ikke skiller sig for meget ud.
- I min klasse kan man være sig selv.
- Alle skal have ret til at være sig selv i vores klasse.
- I vores klasse kan alle se ud, som de vil.
- Det er nemmere at være heteroseksuel end homo- eller biseksuel eller transperson på vores skole.
- Det er nemmere at være homoseksuel end heteroseksuel på vores skole.
- På vores skole er det mere acceptabelt at være homoseksuel end transperson.
- Ordet 'homo' eller 'bøsse' bliver ofte brugt som skældsord på vores skole.
- Det er svært at bryde ind, når nogen bruger 'homo' eller 'bøsse' som skældsord.
- Hvis jeg oplevede, at nogen blev kaldt for 'homo' eller 'bøsse', ville jeg bryde ind.
- Homoseksualitet er accepteret på vores skole.
- Uanset hvilken etnicitet man har, bliver man ikke drillet her i klassen.
- Uanset hvilket køn man har, bliver man ikke drillet her i klassen.
- Uanset hvilken seksualitet man har, bliver man ikke drillet her i klassen.
- Det er nemt at være homoseksuel i Danmark.
- Homofobi er et problem i Danmark.
- Diskrimination af LGBTI+personer er et problem mange steder i Europa (og verden).
- Alle har ret til menneskerettigheder uden forskelsbehandling. Uanset hvem du er, hvor du er født, hvilket køn du har, og hvordan du ser ud, har du de samme rettigheder (artikel 2).

Saml afslutningsvis op på oplevelsen af at være med i denne øvelse. Tal om eventuelle aha-oplevelser.

DEL 2 – ASTRALIS MOD HADTALE: Homofobisk, sexistisk, diskriminerende og groft sprogbrug lever i bedste velgående bl.a. på online gamer-fora. Tal kort med klassen om, hvilke erfaringer de selv har med denne problematik på sociale medier og gamersites:

- Er groft – fx homofobisk og sexistisk – sprog blevet et større problem end tidligere?
- Hvorfor tror I, at sproget i gaming kan være særligt hårdt?
- Hvad med sproget på sociale medier – er det hårdt?
- Er folk blevet 'for' følsomme – eller er det sproget, der er blevet for groft?
- Hvilke konsekvenser tror I, at denne slags ord kan have?

Se i fællesskab interviewet med Lukas Egholm Rossander fra Astralis, som i videoen har fokus på diskrimination og hadtale online, og hvad man kan gøre ved det: [amnesty.dk/videoer](https://www.amnesty.dk/videoer). Saml kort op på videoen:

- Hvilke budskaber har Lukas?
- Hvad lagde du særligt mærke til?
- Er du enig med Lukas – hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad kan man gøre for at forebygge dette sprogbrug?

Gå nu sammen i mindre grupper, og formuler fem gode råd til elever, der er yngre end jer selv, samt lærere og forældre. Del dem dernæst med klassen.

DEL 3 – SPØRG MIG OM HVAD SOM HELST: Print **arbejdsark 6** ud – i farver, og/eller find billederne frem på et smartboard. Del eleverne ud i grupper a to til tre. Eleverne skal nu forestille sig, at de kan spørge personen/personerne om alt det, der umiddelbart falder dem ind. Bed dem dog om at reflektere over, hvorfor de gerne vil have svar på lige netop de(t) spørgsmål – og mind dem om at bevare den gode og respektfulde tone. Udvælg et eller flere billeder, og formuler en række spørgsmål – fx:

- Hvad gør dig nysgerrig?
- Hvad kunne være fedt at blive klogere på?
- Hvad undrer dig?
- Hvad forstår du ikke?
- Hvordan kan det mon være, at ...

Saml efterfølgende op i klassen med: Er det lettere at stille andre mennesker spørgsmål fx over et socialt medie i forhold til 'den virkelige verden'? Hvorfor/hvorfor ikke?

Den virtuelle varme stol: Saml dernæst eleverne i en rundkreds – de kan evt. medbringe deres stol – foran tavlen. Vis skiftevis billederne på tavlen, og bed eleverne stille personen på billedet spørgsmål. Hjælp derefter eleverne med at skifte perspektiv, så de nu skal øve sig i at forestille sig, hvad personen mon ville svare (og hvorfor). Tal til allersidst om, hvad de syntes om øvelsen, og hvordan den fungerede for dem.

HVAD SKER DER I POLEN?

Tidsforbrug: 35-45 min.

Fag: Dansk og samfundsfag samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Arbejdsark: 7 og 8.

Formål: At eleverne tilegner sig viden om diskrimination af LGBTI+personer i Polen.

SÅDAN GØR DU: Find Polen på fx Google Maps, og tal kort med klassen om, hvor landet er placeret i forhold til Danmark, samt hvad klassen i forvejen ved om landet. Giv dernæst eleverne mulighed for at lave en kort internetsøgning på 'Polen – homofobi' og 'LGBT-frie zoner', og spørg: Hvilke overskrifter dukker umiddelbart op? Hvad lægger du særligt mærke til?

Udlever **arbejdsark 7** til eleverne, som de læser to og to. Læs evt. selv også denne artikel, hvor der er mere baggrundsinfo: amnesty.dk/i-polen-ses-lgbti-personer-som-en-trussel-mod-landets-eksistens/. Saml efterfølgende op i plenum på, hvordan situationen i Polen er for LGBTI+personer, og hvordan polske politikere har indført LGBTI+ fri zoner. På amnesty.dk/videoer finder du tre videoer. Se dem sammen i klassen. Her skal eleverne møde danske unge samt en ung menneskerettighedsaktivist fra Polen. Udlever **arbejdsark 8**, som eleverne udfylder, mens I sammen ser de tre videoer.

Saml afslutningsvis op i klassen. Del eleverne ud i to hold, og bed dem danne en yder- og indercirkel, så alle har en samtalemakker. Bed dem medbringe arbejdsarket. Lad eleverne diskutere, hvad de forskellige unge fortæller, og hvilket budskab de har til os, der ser videoerne. Hver gang du siger 'skift makker', tager eleverne i ydercirklen et eller flere skridt til højre, så de møder en ny makker at tale med.

Tal dernæst afslutningsvis om:

- Hvad blev I klogere på? Og hvad overraskede jer? Hvorfor?
- Hvad gjorde særligt indtryk på jer?
- Forestil jer, at politikerne i jeres kommune ville indføre LGBTI+ frie zoner – inklusive på jeres skole. Hvordan tror I, at I ville reagere?
- Hvordan ville det påvirke jeres klassekammerater?
- Ville I protestere imod forbuddet eller acceptere det? Hvilke handlemuligheder ville I have som borgere i Danmark?
- Hvad ved I nu om situationen i Polen?

SCENARIOBASERET DILEMMA OM LGBTI+

Tidsforbrug: 30-60 min.

Fag: Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Formål:

- At eleverne opnår viden om Polens brud på menneskerettighederne og diskrimination af LGBTI+personer.
- At eleverne via dilemmaspørgsmål reflekterer over diskrimination af LGBTI+personer i Polen.

Bilag: 2.

Lærerintro: Du kan få dilemmaerne knyttet til LGBTI+ i Polen helt ind under huden på dine elever ved at bruge den digitale platform Dilemma Based Learning (DiBL). Du kan evt. (gen)læse introduktion til værktøjet **side 4**.

Teknisk set-up på 45 sek.:

1. Tilgå LGBTI+dilemmaet her: app.dibl.it/c/wztwxzopdcqrykpvvgic via en computer tilsluttet smartboardet.
2. Tryk på 'start ny session'. Navngiv din klasse, og tryk 'start session'.
3. Bed dine elever om at finde deres telefoner frem og scanne QR-koden i hjørnet. Denne kan gøres større ved at klikke på QR-koden. Eleverne skal taste de fire ikoner som kode.
4. Når alle har tastet, klikker du på start på din pc.
5. Nu er I i gang med dilemmaet. Vær opmærksom på, at eleverne skal svare på deres telefon og trykke send, før I kan spille videre.
6. I **bilag 2** kan du se en oversigt over hele dilemmaet. I starten af dilemmaet bliver der sagt, at man skal 'tæske LGBTI+personer, så de igen bliver normale'. Det er en voldsom sætning, men afspejler, hvad nogle polakker mener. Sætningen er således fra en samtale, der er foregået i virkeligheden. Vær opmærksom på at tale med din klasse om det, inden I begynder at spille.

SÅDAN GØR DU: Fortæl dine elever, at I skal i gang med at spille et scenariebaseret dilemma. Det handler om LGBTI+ i Polen. Alle situationerne i spillet har foregået eller kan foregå i virkeligheden. Fortæl også, at spillet ikke handler om at vinde, men om sammen at løse nogle svære dilemmaer. Eleverne kan enten spille alene eller i små grupper. Ofte vil det skabe gode diskussioner, hvis eleverne skal diskutere deres valg i små grupper og klikke på en fælles telefon. Du kan også vælge, at de skal spille det individuelt først og bagefter i grupper. Uanset hvad, er deres svar anonyme.

Undervejs vil det være oplagt at standse op og spørge ind til elevernes valg.

NB: Hvis der er stemmelighed undervejs, så kan du klikke på et af valgene (indikeret ved >>). Så er det altså dig, der tager beslutningen om, hvilket svar I vælger.

Når I er færdige med at spille, vil vi i Amnesty være meget glade for, at eleverne svarer på de afsluttende evalueringsspørgsmål inde i spillet. Herefter kan du samle op i klassen med disse spørgsmål:

- Hvordan har det været at træffe valgene?
- Hvilke valg var svære – var I i tvivl undervejs?
- Nu kender I spillet. Tænk I, at I ville svare anderledes, hvis vi spillede det igen?

- Hvordan tror I, det er at være en af de unge fra Polen?
- Hvis jeg nu fortæller jer, at alle eksemplerne i scenariet enten har foregået i virkeligheden eller kunne foregå i virkeligheden, hvad tænker I om det?
- Scenariet foregår i Polen, men tror I, at der er andre lande, hvor det er på samme måde?
(Svaret er ja – det er sådan i mange østeuropæiske lande, særligt skidt i Rusland, men Ungarn og mange andre lande oplever også en udtalt form for homofobi. I en del lande er det landets regering, der står bag den diskriminerende lovgivning.)
- Hvordan opleves disse dilemmaer mon, hvis man selv er LGBTI+person?
- Hvad kan man gøre, hvis man støder på homofobi? Er der nogen i klassen, der har lyst til at dele eksempler på det? Se fx denne video: lgbt.dk/wp-content/uploads/2022/10/05-Norm-og-rettighedsfilm.mp4?_id=1 (3 min.)
- Hvordan tænker I, at dilemmaerne kan have med menneskerettigheder at gøre?
- Hvad synes I om rettighederne (se evt. på den forkortede udgave af Verdenserklæringen om Menneskerettigheder her: amnesty.dk/vores-arbejde/hvad-er-menneskerettigheder/)?

TRYGHED VS. UTRYGHED

Tidsforbrug: Del 1: 30 min., del 2: 30 min. og del 3: 30 min.

Fag: Dansk og samfundsfag samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Arbejdsark: 9.

Formål:

- At eleverne diskuterer og reflekterer over konsekvenserne af diskriminerende sprogbrug.
- At eleverne kan udarbejde en egenundersøgelse af graden af trivsel på egen skole.

Til læreren: Vær nysgerrig, åben og ikke-dømmende i samtalen med eleverne. En stor del af eleverne vil højst sandsynligt ikke være bevidste om deres sprogbrug, samt hvilken effekt det kan have særligt blandt elever, der ikke er en del af majoriteten. Mind eleverne om, at langt de fleste af os til tider falder i en 'sprogfælde', uden at det er vores mening at såre en anden, men at det indimellem også kan illustrere, at der kan være dybereliggende problemer ved, hvordan vi har lært og bruger vores sprog. Pointen ved samtalen er at skabe en refleksion, hvor vi ikke udskammer den, der gør brug af fx homofobisk sprog.

SÅDAN GØR DU:

DEL 1 – Normkritisk øvelse: Saml eleverne i en rundkreds ude på gulvet – bed dem om at medbringe deres stole. Inviter dem ind i en samtale om homofobisk, transfobisk, sexistisk og racistisk sprog på skolen og i deres liv ved at tage temperaturen vha. følgende spørgsmål:

- Hvordan oplever I, at sproget i klassen er? På årgangen? På skolen? Blandt jeres venner osv.?
- Hvor og hvornår oplever I, at ord, som betegner bestemte grupper, bliver brugt som skældsord? Hvordan kan det mon være?
- Er der nogen af jer, der til tider kommer til at bruge ordet på en negativt ladet måde? Hvilke årsager tror I, der er til det?

Forklar nu klassen, hvordan vores ord skaber en virkelighed – for os selv og for andre. At noget, der for nogen blot er “for sjov”, kan skabe en både utryk og ubehagelig stemning for elever med en minoritetsbaggrund, hvad enten det handler om etnicitet, kønsidentitet eller seksualitet.

Præsenter klassen for tallene nedenfor om LGBTI+personers vilkår i skolen, mens I evt. fortsat er samlet i en rundkreds, hvor I kan fornemme hinanden. Sørg for små pauser undervejs, hvor eleverne kan få lov at tjekke ind ved hjælp af håndsoprækning, eller når/ hvis et tal overrasker dem. Gør evt. brug af hjælpespørgsmål: Vidste I, at ...? Overrasker det jer, at ...? Hvordan kan det være, at ...? osv.

- 41 % af LGBTI+elever tror, at deres liv vil blive mere besværligt, hvis de talte åbent om deres LGBTI+identitet.
- 37 % af LGBTI+elever føler sig meget ensomme i skolen. For alle elever er det tal 6 %.
- 24 % af LGBTI+elever kan ikke lide at gå i skole. For alle elever er det tal 6 %.
- 22 % af LGBTI+elever tror, at de andre elever vil mobbe dem, hvis de er åbne om deres identitet.
- 64 % af LGBTI+elever har/har haft selvmordstanker. For heteroseksuelle er det 23 %.

Kilde: LGBT Danmark: lgbt.dk/wp-content/uploads/2021/06/Stop-diskrimination-i-skolen-2021.pdf

Saml op på samtalen:

- Hvorfor tror I, at en stor gruppe af LGBTI+elever trives så dårligt sammenlignet med majoritetsgruppen?
- Hvordan kan majoritetsgruppen blive mere rummelig over for alle, uanset hvem de er, eller hvordan de identificerer sig? Hvad kan der gøres?
- Hvorfor har man som majoritet (flertal) et ansvar over for minoriteter (mindretallet)?
- Hvilke alternativer til dette sprogbrug findes der?
- Hvorfor og hvordan kan fx homofobisk sprogbrug skabe utryghed blandt mennesker?
- Hvordan kan vi hjælpe hinanden med at skabe bevidsthed om dette?
- Hvis ansvar er det at stoppe krænkende sprogbrug?

DEL 2 – Vurder din skole: Se eller gense interviewet med den polske menneskerettighedsaktivist, Dominik, som fortæller om LGBTI+situationen i Polen og et skolevurderingsprojekt, som han selv tog initiativ til. Her vurderer elever på gymnasier deres skole efter, hvor LGBTI+venlig den er: amnesty.dk/videoer. Læs evt. mere om Dominiks projekt her: lgbtplusme.com/about

- Hvad fortæller Dominik om situationen for LGBTI+elever i Polen?
- Hvad fortæller han om sit projekt?
- Hvad tænker I om, at man på denne måde kan vurdere, hvor inkluderende ens egen skole er?

Brainstorm i grupper: Forestil jer nu, at I skulle vurdere jeres egen skole. Hvilke spørgsmål ville I stille jeres klasse- og årgangskammerater? Og evt. resten af udskolingen.

Brainstorm spørgsmål, som I deler med resten af klassen.

Hvis tiden tillader det, kan I som klasse, via Microsoft Forms, Survey Monkey, Slido eller andre onlinetjenester, sende jeres spørgsmål ud og udarbejde jeres egen vurdering af skolen. Aftal en deadline for undersøgelsen, hvor I samler op på resultaterne.

Saml afslutningsvis klassen i en inder- og ydercirkel, så alle får en makker at tale med. Tal sammen om, hvilke forventninger og krav man gerne må stille til sin skole og skoleledelse. Slut af med at skrive jeres bud ned fælles på tavlen. I kan lade jer inspirere af Dominiks vedtægter for den inkluderende skole her: lgbtplusme.com/school

DEL 3 – Kortlægning af din skole og nærområde

SÅDAN GØR DU: I følgende opgave skal eleverne forsøge at kortlægge og udpege steder på skolen og i lokalområdet, hvor det kan være svært for LGBTI+personer at færdes. Mange tager det for givet, at vi alle føler os lige trygge de samme steder, hvilket følgende opgave har til formål at skabe refleksion omkring.

Diskuter, hvad det vil sige at blive ekskluderet og stigmatiseret. Lad gerne eleverne slå begreberne op i en online-ordbog. Diskuter forskellige situationer, hvor mennesker kan føle sig ekskluderet på baggrund af seksuel orientering, hudfarve, etnicitet, politisk orientering osv.

Del eleverne ud i mindre grupper a ca. 3, og lad dem diskutere, hvilken form for stigmatisering og følelser af ekskludering, LGBTI+personer risikerer at opleve i deres liv. Diskuter dernæst, hvor på skolen LGBTI+personer kan føle sig trygge – og hvor de risikerer det modsatte. Tegn nu et kort over skolen og/eller lokalområdet. Bed nu eleverne om at identificere “trygge” og “utrygge” områder i lokalområdet. Udlever **arbejdsark 9**.

Til slut taler du med eleverne og udfordrer dem med kritiske spørgsmål om grunden til, at de steder, som de har udvalgt, skulle være særligt udfordrende for LGBTI+personer. Er det trygt at være en LGBTI+person på skolen? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvordan ville andre elever fra andre klasser/årgange reagere? Osv. Diskuter, om der også er steder, hvor piger/kvinder, personer med anden etnisk baggrund osv. kunne føle sig utrygge eller lige trygge? Har øvelsen skabt undren hos dig? Er der noget, som kommer bag på dig – nye overvejelser eller andet? Er der noget, som du/I kan gøre for at gøre skolen til et tryggere sted at være? Hvordan?

EVALUERING AF HELE FORLØBET

Tidsforbrug: Del 1: 20 min. og del 2: 45 min.

Arbejdsark: 10.

SÅDAN GØR DU:

DEL 1: Som en kort opsamlingsøvelse skal hver elev nu reflektere over hele forløbet, og hvad de tager med sig efter at have arbejdet med forløbet om menneskerettigheder under pres. Udlever **arbejdsark 10**. De får nu 7-10 min. til at lave tænkeskrivning. Lad dernæst eleverne tale om nedenstående udsagn. Skriv dem eventuelt på tavlen, og lad eleverne diskutere dem i mindre grupper:

- Det, der overraskede mig mest, var ...
- Det mest interessante var ...
- Det sværeste var ...
- Min præstation var ...
- Jeg forstår ikke ...

DEL 2: Som afslutning på forløbet skal eleverne producere en video, hvor de argumenterer for, hvordan de selv står op for egne rettigheder og/eller andres.

Del eleverne ud i grupper a fire. Klassen har nu lært om menneskerettigheder samt brud på disse i bl.a. Polen, Moldova, Belarus og Ukraine. Men brud på FN's menneskerettigheder finder sted hver dag mange flere steder i verden. Forklar nu, at grupperne skal producere en kort og kreativ video, hvori de på bedste vis argumenterer for vigtigheden af menneskerettighederne, og hvordan de selv står op for deres egne og/eller andres rettigheder.

Overvejelser:

- Hvordan skaber vi en video med et klart budskab, der skaber interesse hos vores målgruppe?
- Overvej det filmtekniske. Gør gerne brug af forskellige kameravinkler og indstillinger (fx supertotal, nærbillede og bevægelse)
- Gør evt. brug af underlægningsmusik
- Overvej, hvordan alle i gruppen kan komme i spil i videoen

Præsenter afslutningsvis videoerne for hinanden i klassen.

ARBEJDSARK 1

NÅR SANDHEDEN BLIVER FORDREJET — EN KONSPIRATIONSTEORI

VIDEN OM	KILDEN HANDLER OM	VIGTIGE POINTER
Skoleskyderiet på Sandy Hooks Elementary School. Kilde på dansk: dr.dk/nyheder/udland/skyderi-paa-folkeskole-i-connecticut-27-er-draebt		
Alex Jones, en kendt radiovært, om Sandy Hook. Kilde på engelsk: nytimes.com/2022/09/22/us/politics/heres-what-jones-has-said-about-sandy-hook.html		
Konsekvenserne af Alex Jones' falske nyheder og disinformation. 1. Kilde på engelsk: bbc.com/news/world-us-canada-63592386 2. Kilde på dansk: nyheder.tv2.dk/udland/2022-08-05-alex-jones-skal-betale-millionerstatning-for-falske-pastande		

INTERNETTET ER LUKKET NED

Hvad nu, hvis der blev lukket ned for internettet? Hvad gør du. Hvor finder du dine kilder? Du skal nu sammen med din gruppe undersøge følgende uden at gøre brug af computere, tablets eller telefoner.

HVOR VIL I GÅ HEN, OG HVEM VIL I SPØRGE?

1. Hvor gammel bliver en giraf i gennemsnit?

2. Hvor længe er en ko drægtig?

3. Hvilken styreform har vi i Danmark?

4. Hvad hed Danmarks statsminister i 2008?

5. Hvem var Danmarks første kvindelige statsminister?

6. Hvem skrev i 2013 digtet 'Barndom'?

7. Hvilke afgangsprøver er obligatoriske i folkeskolen?

ARBEJDSARK 3

PROJEKT TIKTOK

Du skal nu gå ind på din egen TikTok-profil. Hvilket content dukker op lige netop til dig?

Gå nu på jagt efter 3-5 profiler og/eller kilder, der er blevet delt i dit TikTok-univers. Du skal vurdere kildernes troværdighed.

Tænk fx over følgende:

- Fremgår det tydeligt, hvem der er kildens afsender – eller oprindelige afsender?
- Er vedkommende kvalificeret til at skrive/fortælle om emnet?
- Fremgår det tydeligt, hvornår indholdet er oprettet?
- Er kilden objektiv, dvs. uden stærke holdninger og meningstilkendegivelser?
- Er kilden fri for klare politiske, ideologiske og kommercielle tilhørsforhold?
- Går kilden i dybden med emnet?

KILDE	HVAD FORTÆLLER 'KILDEN'?	HVORDAN VURDERER DU 'KILDENS' TROVÆRDIGHED?
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		

ARBEJDSARK 4

STYR PÅ KILDER OG POINTER

Du skal nu se seks videoer med danske unge og unge fra Moldova, Ukraine og Belarus. I skemaet skal du skrive stikord om, hvor de kommer fra, og deres vigtigste pointer.

PERSON		KOMMER FRA (SKRIV LAND)	VIGTIGSTE POINTER
Sonia			
Daryna			
Smilla			
Nadja			
Andreas			
Constanța			

ARBEJDSARK 5

RUSSERE I DANMARK

Læs de to artikler, og udfyld skemaet.

ARTIKEL	VIGTIGSTE POINTER	KONSEKVENSERNE ...?
'Russere i Danmark: Det er blevet mere ubehageligt' nyheder.tv2.dk/samfund/2023-02-28-russere-i-danmark-det-er-blevet-mere-ubehageligt		
“Du er en forræder”: Det nye jerntæppe deler også russere i Danmark' kristeligt-dagblad.dk/danmark/du-er-en-forraeder-det-nye-jerntaeppe-dejer-ogsaa-russere-i-danmark		

ARBEJDSARK 6

HVAD VIL DU SPØRGE MIG OM?

Ask me a question

Type something...

Ask me a question

Type something...

Ask me a question

Type something...

Ask me a question

Type something...

HOMOFOBI I POLEN

Hver fjerde borger i EU bor i et land med store problemer med homofobi. Polen er et af de lande, hvor der er stor modstand mod LGBTI+. Polakkerne er groft sagt delt i to:

- Dem, der synes, at der skal være plads til alle og til nye ideer. De bor især i den nordlige og vestlige del af landet.
- Dem, som synes, at alt skal blive ved det samme. De bor især i den sydlige og østlige del af landet. Den del af befolkningen synes, at alt var bedre i gamle dage, og at LGBTI+-bevægelsen og andet, de ikke har hørt om før, er et forsøg på at ødelægge det ægte Polen med de gode og sunde værdier. Her spiller den katolske kirke også en vigtig rolle. I 2019 sagde en af landets biskopper, Marek Jedraszewski: "Regnbuepesten ønsker at kontrollere vore sjæle, hjerter og sind".

LGBTI+-modstanderne støtter den siddende regering og lytter til dens og kirkens budskaber om, at LGBTI+ er en ideologi, som er skabt for at udrydde gode traditionelle polske værdier bygget op omkring familie og kirken. Den del af befolkningen får budskaberne ud via tv. Regeringen styrer de kanaler, hvor LGBTI+ bliver fremstillet i tv-programmer med titlen "Invasion" skrevet med regnbuefarver. Heri forklares, hvordan en LGBTI+ideologi vil invadere Polen. Landets undervisningsminister har også sagt, at når børn begår selvmord, skyldes det, at LGBTI+personer har gjort dem forvirrede.

LGBTI+personer, der bor i mindre byer – særligt i syd eller øst – har det svært. Det er svært at stå frem åbent om sin seksualitet. Hvis man alligevel står frem, risikerer man at blive smidt ud hjemmefra. I skolen er der heller ikke meget hjælp at hente ift. at finde sig til rette i sin seksualitet. Lærere må ikke undervise i seksualundervisning. Det bliver set som en seksualisering – som pædofili, og som noget, der er knyttet til LGBTI+ideologien.

ARBEJDSARK 8

HVAD SKER DER I POLEN?

PERSON		KOMMER FRA (SKRIV LAND)	VIGTIGSTE POINTER
Anine			
Lærke			
Dominik			

ARBEJDSARK 9

TRYGHED VS. UTRYGHED FOR LGBTI+PERSONER

Sammen med din gruppe skal I nu tegne trygge og utrygge steder for LGBTI+personer. Tegn både i og omkring skolen.

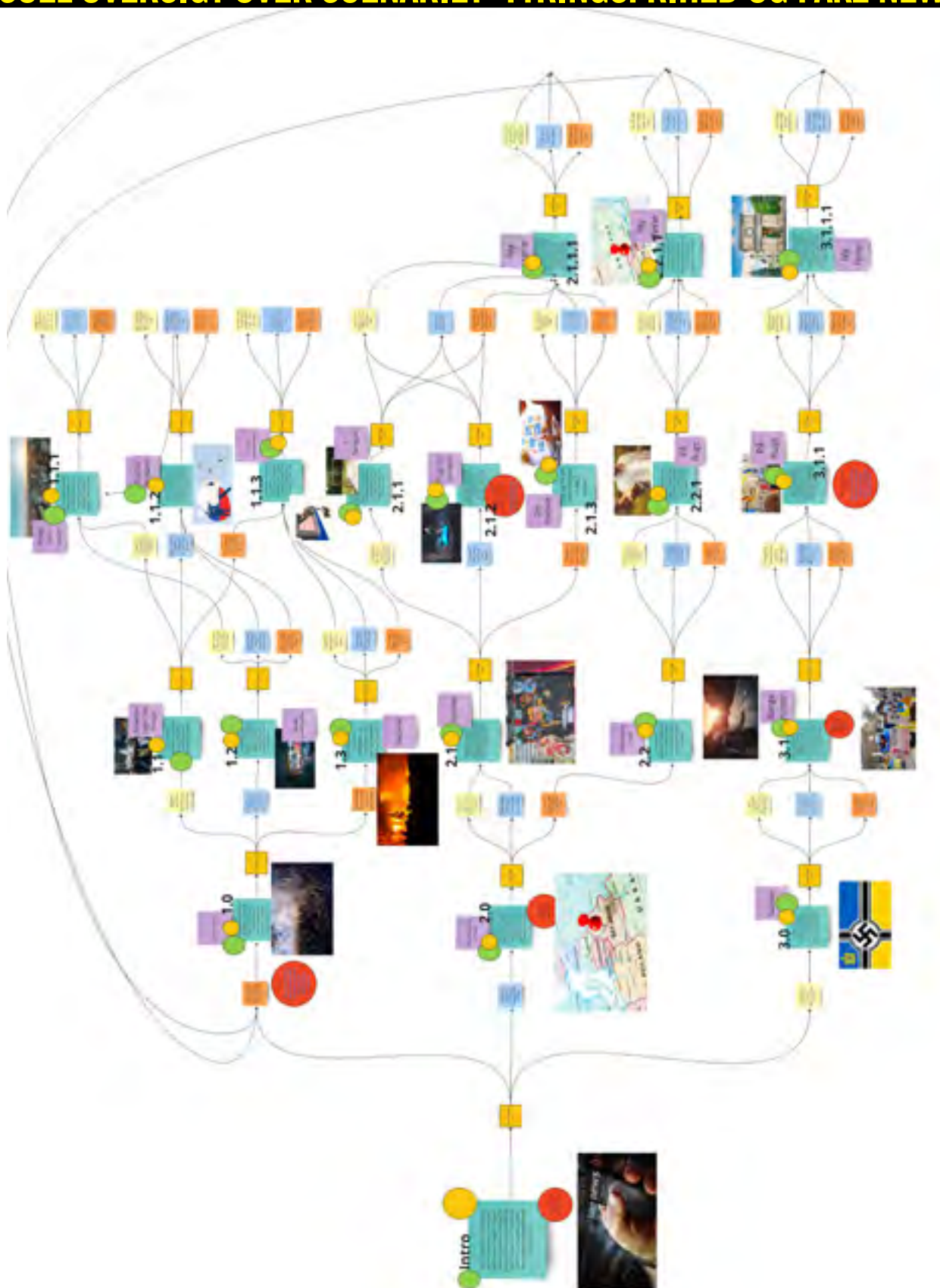
EVALUATING

- Hvad har været en øjenåbner?
- Hvilken opgave var mest interessant at arbejde med – og hvorfor?
- Hvad har gjort mest indtryk på dig?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

BILAG 1

VISUEL OVERSIGT OVER SCENARIET 'YTRINGSFRIHED OG FAKE NEWS'

BILAG 2

VISUEL OVERSIGT OVER SCENARIET 'DISKRIMINATION OG LGBTI+'

